

แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดใน
โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก*
UIDELINES FOR THE DEVELOPMENT AND PROMOTION OF CULTURAL TOURISM OF
THE GROUP OF PROVINCES IN THE EASTERN ECONOMIC CORRIDOR
DEVELOPMENT PROJECT

ศักดิ์ณรงค์ โสภณดิลก^{1*}, ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ²

Saknarong Sophondilok^{1*}, Nattawat Siriphornwut²

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

¹The Degree of Doctor of Public Administration, Bangkokthonburi University, Thailand

²คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

²Political Science, Bangkokthonburi University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Saknarong.sophondilok@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก 2) ศึกษาศักยภาพเมืองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัด และ 3) หาแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัด เป็นซอฟต์แวร์ประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 23 ท่าน เป็น ตัวแทนผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 6 ท่าน ผู้นำชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 6 ท่าน ตัวแทนสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในด้าน บุคลากรการท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว การบริการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน 2) มีศักยภาพในการพัฒนาและส่งเสริมเป็นเมืองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3) แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริม เป็นซอฟต์แวร์ประเทศไทย ได้แก่ 3.1) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม 3.2) การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัด จัดตั้งศูนย์บริการและให้ข้อมูลการท่องเที่ยว ในทุกระดับ 3.3) การยกระดับวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น โดยการจัดกิจกรรมในลักษณะการร่วมกันเป็นเจ้าภาพ 3.4) การพัฒนาและปลูกจิตสำนึกการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบร่วมกันทุกภาคส่วน สร้างความตระหนัก และความเข้าใจถึงผลกระทบของการท่องเที่ยว 3.5) การพัฒนาให้เห็นถึงความแตกต่าง โดยการรวบรวม รวบรวม ร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม อัตลักษณ์ประจำถิ่น

คำสำคัญ: การพัฒนา, การส่งเสริม, การจัดการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

Abstract

This research aimed to 1) study the cultural tourism management of the group of provinces in the Eastern Economic Corridor development project, 2) study the potential of the cultural tourism cities of the group of provinces, and 3) find ways to develop and promote cultural tourism of the group of provinces as a soft power for Thai festivals and traditions. It was a qualitative research study. There were 23 key informants: 6 representatives of cultural tourism operators, 6 cultural tourism community leaders, 3 representatives of the Provincial Tourism and Sports Office, and 5 experts. The research was conducted through purposive selection and semi-structured interviews. In-depth interviews were conducted, and data were analyzed by content analysis. The research results found that 1) cultural tourism management included tourism personnel, tourism infrastructure, standardized tourism services, tourism activities, tourism environment, and community participation. 2) The area had the potential to be developed and promoted as a cultural tourism city. 3) Guidelines for cultural tourism development and promotion included: 3.1) Sustainable cultural tourism through the development and promotion of the diversity of nature, society, and culture. 3.2) Linking cultural tourism within provincial groups by establishing service centers and providing tourism information at all levels. 3.3) Upgrading the culture, environment, and economy of local communities by organizing joint hosting activities. 3.4) Developing and cultivating responsible tourism awareness among all sectors by creating awareness and understanding of the impacts of tourism. 3.5) Developing distinctiveness by collecting data, historical evidence, social and cultural traces, and local identities.

Keywords: Development, Promotion, Tourism Management, Cultural Tourism, Eastern Economic Corridor Development Project

บทนำ

การท่องเที่ยวในปัจจุบันมีกิจกรรมเกิดขึ้นอย่างมากมายเพื่อส่งเสริมหรือเป็นทางเลือกเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้เดินทางมาท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดประเภทของการท่องเที่ยวไว้หลากหลายประเภทแบ่งออกเป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด น้ำตก ถ้ำ เกาะ แก่ง ต่าง ๆ แหล่งท่องเที่ยวดังที่กล่าวมานั้นสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สามารถเลือกกิจกรรมที่ชื่นชอบเป็นพิเศษตามที่สนใจ (สุกัญญา วงศ์เจริญชัยกุล, 2561) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีจุดมุ่งหมายให้มีความรู้ความภาคภูมิใจเกี่ยวกับลักษณะวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและสถานที่ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม (นฤตล สวัสดิ์ศรี และมัลลีน ปูนอน, 2562) และในการศึกษาของ วรภพ วงศ์รอด โดย สินธุ์ สโรบล ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยว อาทิ โบราณวัตถุโบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์สถานที่สำคัญทางศาสนา งานศิลปกรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ ดุริยางศิลป์ งานเทศกาลและประเพณีงานศิลปหัตถกรรม และสินค้าของที่ระลึก รวมถึงวิถีชีวิตและอภิปรัชญาของประชาชนในท้องถิ่น (สินธุ์ สโรบล, 2546) มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดทิศทางบนฐานความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้เป็นต้น ทู่นหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม และพัฒนาศักยภาพ

ของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถ การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียน เน้นให้เกิดความยั่งยืน เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น และความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ โดยอาศัยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) องค์ประกอบด้านพื้นที่เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (identity or authentic or endemic or unique) 2) องค์ประกอบด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม 3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง 4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น และสี่ลาภรณ์ นาครทรรพ กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพการจัดการชุมชน 3 ประการ องค์ประกอบด้วย 1) ฐานการเรียนรู้แหล่งของการเรียนรู้ที่มีอยู่รอบตัวในครอบครัว หมู่บ้าน ชุมชนและต่างชุมชน และสถาบันการเรียนรู้ของชุมชน 2) เนื้อหา/องค์ความรู้ของการเรียนรู้ชุมชนที่เกิดจากความต้องการและความจำเป็นของชุมชน และเป็นเนื้อหาในเชิงปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี 3) กิจกรรมการเรียนรู้มีหลากหลาย เช่น การสอน การสังเกต การอ่าน การฟัง การถาม การทดลองทำ การเลียนแบบ การคิดไตร่ตรอง การแลกเปลี่ยน ฯลฯ (สี่ลาภรณ์ นาครทรรพ, 2538) กิจกรรมการเรียนรู้เหล่านี้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับเนื้อหาที่ไม่เหมือนกัน (วรภพ วงศ์รอด, 2557) ปัจจุบันสังคมไทยได้ตระหนักถึงการให้ความสำคัญกับศิลปวัฒนธรรม เทศกาล และมรดกทางวัฒนธรรมมากขึ้น รวมถึงความตื่นตัวต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นอกจากนี้แล้วการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศและนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค ได้แล้ว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือในการสืบสานศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่คู่กับประเทศไทยต่อไป ท่ามกลางการแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยวที่สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น เนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละท้องถิ่นที่รอคอย การพัฒนาขึ้นเป็นสินทรัพย์สร้างสรรค์ (Creative Asset) และต่อยอดให้เป็นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industry) ซึ่งหมายถึง กลุ่มการผลิตที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทาง ประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรม และสัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงการซื้อขายสินค้าที่ระลึกประเภทงานหัตถกรรมจากภูมิปัญญาของคนในประเทศ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2562)

สิ่งที่ควรคำนึงถึงในลำดับแรก สำหรับการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การสร้างความตระหนัก และจิตสำนึกอย่างมีส่วนร่วม ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่น เห็นคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และทรัพยากรในท้องถิ่น เพราะเป็นต้นทุนสำคัญในการพัฒนา ต่อยอดสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการบูรณาการองค์ความรู้จากสหวิทยาการ และความรู้สมัยใหม่ เข้ากับความรู้และภูมิปัญญาของท้องถิ่น ดังนั้น การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงไม่สามารถพัฒนาขึ้นได้โดยปัจจัยภายในหรือศักยภาพที่มีอยู่เดิมในชุมชนท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว จำเป็นที่จะต้องเข้าใจสถานการณ์ภายนอก ที่เป็นทั้งโอกาส ผลกระทบ และภาวะคุกคามในการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ถือเป็นแนวทางหรือทางเลือกหนึ่งของการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ต่อยอด และเผยแพร่ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ นำไปสู่การสร้างมูลค่าและโอกาสทางเศรษฐกิจ รวมถึงกระบวนการทางสังคมและการเรียนรู้ทาง

วัฒนธรรมร่วมกัน โดยมีหลักการที่สำคัญ 7 ประการ ดังนี้ 1) เคารพในสิทธิและความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2) การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น 3. การสร้างสรรค์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน 4. การมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 5. ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และความตระหนัก 6. คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม 7. ยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น (วรพงศ์ ผูกภู และคณะ, 2564)

ปรากฏการณ์ซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) นับว่าเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมอย่างมาก และเป็นเครื่องมือทางการตลาดในการผลักดันเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมบันเทิง และภาพยนตร์ ซึ่งเป็นอาศัยต้นทุนทางวัฒนธรรม ความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยีให้เข้ามามีบทบาทสำคัญเพื่อสร้างสรรค์สินค้าและบริการให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม ด้วยเหตุนี้รัฐบาลของประเทศไทยจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์พาวเวอร์แห่งชาติเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนโครงการ แผนงาน และมาตรการต่าง ๆ ประกอบด้วย 11 อุตสาหกรรม คือ อาหาร กีฬา เทศกาล การท่องเที่ยว ดนตรี หนังสือ ภาพยนตร์ เกมส์ ศิลปะ การออกแบบ และแฟชั่น มีเป้าหมายสำคัญคือ การนำอุตสาหกรรมซอฟต์พาวเวอร์ไทยสู่เวทีโลก (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2566) ซอฟต์พาวเวอร์ทางการตลาดการท่องเที่ยวเป็นแนวคิดที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่นให้แก่ นักท่องเที่ยว สินค้าทางวัฒนธรรมสามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภทได้ เช่น มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (เช่น วัด โบราณสถาน) และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (เช่น ประเพณี การแสดง พิธีกรรม) การพัฒนาสินค้า ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนและสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ได้อย่างยั่งยืน (นิธิกิตติกันต์ เหมสุวรรณ และคณะ, 2568) การส่งเสริมการจัดงานเทศกาลและงานประเพณีให้เป็นซอฟต์พาวเวอร์ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ และสร้างตัวตนในระดับประเทศ แต่อย่างไรก็ตามการขับเคลื่อนซอฟต์พาวเวอร์ของประเทศไทยยังขาดนโยบายการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม ความเป็นเอกภาพ และไม่มีความต่อเนื่องในการดำเนินการ (ธัญญลักษณ์ รุ่งแสงจันทร์, 2566); (ดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง, 2567)

ซึ่ง กลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ประกอบด้วยจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง เป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมไม่แพ้จังหวัดอื่น มีมนต์เสน่ห์ที่แตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ ประกอบกับการมีภูมิประเทศที่มีพื้นที่ด้านหนึ่งเป็นภูเขาอีกด้านหนึ่งเป็นทะเล มีศักยภาพและทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ สามารถจัดท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบเพราะเป็นจังหวัดที่ติดกัน การคมนาคมสะดวกสบาย ท่องเที่ยวได้ครบ 3 จังหวัดในวันเดียว และส่งเสริมเป็นซอฟต์พาวเวอร์เทศกาล ประเพณีไทย แต่ส่วนใหญ่ยังขาดการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสม ซึ่งส่งผลให้นักท่องเที่ยวขาดความประทับใจ จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจในการทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ศึกษาการจัดการท่องเที่ยว ศึกษาศักยภาพเมืองการท่องเที่ยว และหาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ทั้งนี้จะได้กำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเพื่อให้ความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

2. เพื่อศึกษาศักยภาพเมืองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

3. หาแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัด เป็นซอฟต์แวร์ประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้การวิจัยมีสาระครอบคลุมครบถ้วน เหมาะสมสำหรับนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยหลักเกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้กำหนดคุณลักษณะให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของการวิจัย และการยินยอมให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย ได้เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 23 ท่าน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ตัวแทนผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 6 ท่าน (จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง จังหวัดละ 2 ท่าน) กลุ่มที่ 2 ตัวแทนผู้นำชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 6 ท่าน (จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง จังหวัดละ 2 ท่าน) กลุ่มที่ 3 ตัวแทนสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง จำนวน 3 ท่าน (จังหวัดละ 1 ท่าน) กลุ่มที่ 4 ตัวแทนสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง จำนวน 3 ท่าน (จังหวัดละ 1 ท่าน) กลุ่มที่ 5 ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน (ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 4 ท่าน, ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อใช้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้ ฉบับที่ 1 ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มที่ 1, กลุ่มที่ 2, กลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 4 จำนวน 18 ท่าน แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์แบบการเปิดกว้างในการตอบประเด็น ใน 6 ประเด็น ได้แก่ 1) บุคลากรการท่องเที่ยว 2) โครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว 3) การบริการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน 4) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 5) สภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว และ 6) การมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนที่ 2 ศักยภาพเมืองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์แบบการเปิดกว้างในการตอบประเด็น ใน 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การเข้าถึง 2) สิ่งดึงดูดใจ 3) ความปลอดภัย 4) สิ่งอำนวยความสะดวก 5) ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ฉบับที่ 2 ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มที่ 5 กลุ่ม โดยนำผลที่ได้จากการพิจารณาและการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ในฉบับที่ 1 มาประกอบหัวข้อสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ทั้งนี้ ได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและพัฒนาเครื่องมือตามลำดับ ดังนี้ 1) ศึกษาหลักการและทฤษฎี ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้ 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย 3) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 4) สร้าง

ร่างแบบสัมภาษณ์เครื่องมือ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาคณะนิพนธ์ 5) ปรับปรุงข้อบกพร่องของแบบสัมภาษณ์ครั้งสุดท้ายก่อนที่จะนำไปใช้ในการดำเนินกระบวนการสัมภาษณ์จริง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความถูกต้องสมบูรณ์อันมีผลต่อการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปใช้ในกระบวนการประมวลผลข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการเก็บข้อมูลในลักษณะ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากหนังสือและเอกสารงานวิชาการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหนังสือ และสื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ งานเขียนทางวิชาการ บทความทางวิชาการ ตลอดจนหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในการนี้ ผู้วิจัยจะเลือกเฉพาะในส่วนที่เชื่อมโยงหรือที่มีส่วนสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระและกรอบแนวคิดในการวิจัย และเป็นข้อมูลที่มีส่วนสัมพันธ์กับบทสัมภาษณ์ 2) การสัมภาษณ์ (Interview) การวิจัยครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้ทั้งการสัมภาษณ์ แบบกึ่งทางการ (Semi - Formal Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Information Interview) ให้ผู้สัมภาษณ์ตอบตามกรอบแนวคิดการศึกษา และมีอิสระในการตอบ โดยข้อมูลที่ได้อาจจะเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ทั้งหมด ทำให้ทราบภาพสะท้อนข้อเท็จจริงตามกรอบแนวคิด โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ 1) ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และทำหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง 23 คน เพื่อขอความร่วมมือประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนที่จะเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้ประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง 23 คน อยู่เป็นระยะ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้เตรียมการก่อนที่จะไปสัมภาษณ์จริง พร้อมกับการชี้แจงรายละเอียดเบื้องต้นในแบบ สัมภาษณ์และก่อนลงสนามในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เริ่มต้นด้วยการนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ที่จะสัมภาษณ์ โดยจะต้องศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เตรียมและศึกษาวิธีใช้ เครื่องมือในการบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึก และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ 2) ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์จะสนทนาร่วมกันกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียง ในขณะที่สัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่า ข้อมูลต่าง ๆ ที่บันทึกเสียงไว้จะเป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ก็จะไม่บันทึกเสียงดังกล่าว 3) การสังเกต (Observation) ใช้การสังเกตแบบการบริหารจัดการและการสังเกต แบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อไม่เป็นการรบกวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และ (4) การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูล จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการศึกษา เอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา 2) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำ ข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้าง ข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็น ต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจน ก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ และได้นำมาวิเคราะห์ เพื่อหา ความเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี 3) การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นแรกได้ตรวจสอบว่าได้ ข้อมูล เพียงพอแล้วหรือยัง ข้อมูลนั้นได้ตอบปัญหาของการวิจัยแล้วหรือไม่ หากพบว่าได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกัน จะ ตรวจสอบว่าข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไร ซึ่งได้เลือกวิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการ ตรวจสอบ คือ การตรวจสอบแหล่งของข้อมูล แหล่งที่มา ที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา ถ้า เวลาต่างกันข้อมูลที่รับจะเหมือนกันหรือไม่,

แหล่งสถานที่ ถ้าสถานที่ต่างกันข้อมูลที่ได้รับจะเหมือนกัน หรือไม่ และแหล่งบุคคล ถ้าบุคคลผู้ให้ ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมอยู่อีกหรือไม่ จากนั้นได้นำเสนอ เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 14 คนจาก 18 คน คิดเป็นร้อยละ 77.78 ให้ข้อมูลตรงกัน มีรายละเอียดดังนี้ 1) บุคลากรการท่องเที่ยว มีการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่น โดยให้ความรู้ แนวคิดและวิธีปฏิบัติในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบยั่งยืน เพื่อยกระดับการบริการการท่องเที่ยว มีการฝึกอบรมพัฒนามัคคุเทศก์ในท้องถิ่น มีการฝึกอบรมเยาวชนในพื้นที่เพื่อทำหน้าที่มัคคุเทศก์บริการนักท่องเที่ยว มีเพิ่มพูนความรู้ความสามารถด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับเยาวชน มีนวัตกรรมชุมชนที่มีการรวบรวมและประเมินผลการดำเนินงานของชุมชนและสามารถส่งผ่านข้อมูลให้แก่นักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาเยี่ยมชมสินค้าและบริการจากชุมชนได้ มีเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสามารถในการจูงใจนักท่องเที่ยวให้มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว และทำกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมกิจกรรมกับนักท่องเที่ยวในการทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) โครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว มีการประสานงานการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริเวณสถานที่ท่องเที่ยว มีการจัดทำโครงการเพื่อของบประมาณจากแหล่งทุนอื่น ๆ ในจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนด้านการท่องเที่ยว หรือขอการสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชนผู้มีบทบาทสำคัญในการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อนำมาเป็นทุนสนับสนุนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น ปัจจัยพื้นฐานด้านสาธารณูปโภค 3) การบริการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน มีการจัดการเรื่องความสะอาด และสุขอนามัย ในการจัดการมาตรฐานการท่องเที่ยวมีกฎ กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยวและสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเข้ากับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาการบริการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของชุมชน มีการพัฒนาการบริการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน เช่น พัฒนาลิขสิทธิ์ชุมชนให้มีคุณภาพเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว 4) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมรับรองนักท่องเที่ยวโดยเน้นการไม่ทำลาย และรบกวนธรรมชาติ มีการอนุรักษ์ประเพณีของชุมชนและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง และมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผลิตสินค้าและบริการ มีการนำโบราณสถานทางศาสนาใช้ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว มีการนำประเพณีและวัฒนธรรมมาเป็นสินค้าท่องเที่ยว มีกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างความรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนกับคนในชุมชน ให้โอกาสคนในชุมชนเข้ามาขายของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน 5) สภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว มีการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิมอย่างพอดีและมีประสิทธิภาพ ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่นำมาประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีแบบใหม่ให้การประโยชน์อย่างคุ้มค่าประหยัด และเหมาะสม นำรายได้จากการท่องเที่ยวมาพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว มีการปรับปรุงและเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยวให้เอื้อต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและมีคุณภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และชุมชนท้องถิ่น และ 6) การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการบริหารจัดการในรูปของคณะกรรมการ ระดับตำบล ระดับชุมชน ร่วมกันพัฒนา โดยเลือกตั้งจากสมาชิกของชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในการวางแผนดำเนินงานตามแผน และติดตามผลการดำเนินงานโดยตลอด มีการรวมตัวของกลุ่มอาชีพเพื่อผลิตสินค้าต่าง ๆ เช่น ของฝาก ของที่ระลึก ทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการสืบสานฟื้นฟูประเพณี และวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนทำให้คนในชุมชนมีความภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองมากขึ้น

ศักยภาพเมืองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 16 คนจาก 18 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 ให้ข้อมูลตรงกัน มีรายละเอียดดังนี้ 1) การเข้าถึง มีการจัดทำสื่อทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อสื่อความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวเช่น ประวัติชุมชน สินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชน และกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่สามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือนและสร้างความภาคภูมิใจให้แก่สมาชิกในชุมชนที่สามารถบอกต่อเรื่องราวของชุมชนตัวเองให้แก่บุคคลภายนอกได้รับรู้ การจองที่พัก และบริการต่าง ๆ เช่น ร้านอาหาร หรือกิจกรรมการท่องเที่ยว สามารถทำได้หลายช่องทาง ทั้งทางโทรศัพท์ หรือแพลตฟอร์มการท่องเที่ยว 2) สิ่งดึงดูดใจ วิธีการดำเนินชีวิตที่มีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น อัตลักษณ์เป็นของดั้งเดิม มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย เช่น สถานที่สำคัญทางศาสนาและประวัติศาสตร์ ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ค่านิยม วิธีการดำเนินชีวิต และของดั้งเดิม เช่น งานแสดงพื้นบ้าน อาหารท้องถิ่น ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และมีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ จุดดึงดูดคือวิถีที่เรียบง่ายและมีการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ มีการจัดการข้อมูลทางมรดกวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว 3) ความปลอดภัย มีการประสานงานกับตำรวจเพื่อดูแลความปลอดภัยและการจราจรให้มีความคล่องตัว และจัดระบบการจราจร มีการจัดการและดูแลความปลอดภัย รวมถึงการสร้างเชื่อมั่นในการเดินทางท่องเที่ยว มีการประสานการทำงานร่วมกัน มีการวางแผนการเตรียมรับมือในการจัดการภาวะวิกฤติเพื่อลดผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวและชุมชน มีศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวโดยให้ข้อมูลคำแนะนำ และการป้องกันภัยจากการท่องเที่ยว รับเรื่องร้องเรียนจากนักท่องเที่ยว มีการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้กับท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งท่องเที่ยวในการรับผิดชอบด้านความปลอดภัย แก่นักท่องเที่ยวตลอดระยะเวลาในการเข้ามาท่องเที่ยว มีระบบสำหรับแจ้งข้อมูลเตือนภัยแก่นักท่องเที่ยว มีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ 4) สิ่งอำนวยความสะดวก มีการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการอย่างเพียงพอต่อความต้องการ มีการจัดการทางด้านโครงสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของสถานที่ท่องเที่ยวและที่พัก ที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก มีป้ายสัญลักษณ์บอกทางเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว มีการจัดวางระบบเส้นทางเดินหลากหลายเพื่อขึ้นชมแหล่งท่องเที่ยว และการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยว มีการให้ความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติแก่นักท่องเที่ยวก่อนการเดินทางท่องเที่ยวบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และ 5) ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว มีหน่วยงานภาคนอกทั้งภาครัฐและเอกชน ได้เข้ามาส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว มีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวและจำนวนยานพาหนะที่ไปท่องเที่ยวในแหล่งโบราณสถานเพื่อป้องกันความเสียหาย และลดมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม มีที่พักหลายรูปแบบ หลายราคา และมีจำนวนเพียงพอสำหรับไว้บริการนักท่องเที่ยว มีพื้นที่สำหรับจอดรถเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม

แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัด เป็นซอฟต์แวร์พาเวอร์เทศบาล ประเพณีไทย ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 4 คนจาก 5 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 ให้ข้อมูลตรงกัน มีรายละเอียดดังนี้ 1) การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ควรจะมีการพัฒนาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม โดยการรักษาและส่งเสริมให้มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม โดยเพิ่มมูลค่าและมาตรฐานการให้บริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาในการท่องเที่ยวมากขึ้น หรือทำให้ประทับใจจนต้องกลับไปเที่ยวซ้ำอีก 2) การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก จัดตั้งศูนย์บริการและให้ข้อมูลการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ในระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด โดยมีการประสานงานกันทั้งสามจังหวัด โดยให้มีข้อมูลชุดเดียวกันเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจใน

ข้อมูลที่ได้รับ และสามารถส่งต่อข้อมูลที่น่าเชื่อถือแก่นักท่องเที่ยวรายต่อไปได้ 3) การยกระดับวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น ควรมีการจัดนิทรรศการ การจัดงานประเพณีและการจัดกิจกรรม พิเศษในลักษณะการร่วมกันเป็นเจ้าภาพทั้งสามจังหวัดเพื่อสร้างการรับรู้แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ ครอบคลุมและหลากหลายแก่นักท่องเที่ยว 4) การพัฒนาและปลูกจิตสำนึกการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบร่วมกัน ทุกภาคส่วน สร้างความตระหนักและความเข้าใจถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสังคม, วัฒนธรรม, เศรษฐกิจ, และสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรม และรักษาความ หลากหลาย สร้างประสบการณ์ที่สนุกสนานและเพลิดเพลินให้กับนักท่องเที่ยวผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับคนใน ท้องถิ่น เคารพต่อวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของผู้อยู่ในท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน และ 5) การพัฒนาการ ท่องเที่ยวให้เห็นถึงความแตกต่างผ่านการนำเสนอเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของพื้นที่ควรมีการรวบรวมภาพถ่าย และข้อมูลเกี่ยวกับภาพชุมชน การรวบรวมร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ และภาพถ่ายกิจกรรม พิธีกรรมและสภาพความเป็นอยู่ โดยชูประเด็นอัตลักษณ์ประจำถิ่นที่สอดคล้อง กับบริบทชุมชน โดยให้เกิดความแตกต่างเพื่อสร้างทางเลือกให้นักท่องเที่ยว

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาค ตะวันออก ที่พบว่า มีการจัดการบุคลากรการท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว การบริการท่องเที่ยวให้ได้ มาตรฐาน การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้อาจ เนื่องจากกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม ในหมู่นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะจังหวัดชลบุรี และการที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่นิยมและเติบโตอย่าง รวดเร็ว ประกอบกับอิทธิพลของโลกาภิวัตน์มีผลให้นักท่องเที่ยวนานาชาติมีค่านิยมและพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป นักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชน ประเพณีขนบธรรมเนียม และกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน กลุ่ม จังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกมีมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนที่เป็นทรัพยากรที่ สำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว จึงมีการร่วมมือกันในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ ได้รับแรงดึงดูดหรือสิ่งกระตุ้นให้เดินทางไปยังจุดหมายปลายทาง เพื่อสังเกต เรียนรู้ มีประสบการณ์ร่วม และ ตระหนักคุณค่าวัฒนธรรมของชุมชน สอดคล้องกับ ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ ที่ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน พบว่า จังหวัดน่านมีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย อาทิโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถานศิลปะการแสดง ขนบธรรมเนียมประเพณีวิถีชีวิต กลุ่มชาติพันธุ์ ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ผ้าทอลายโบราณและเครื่องเงิน นอกจากนี้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนในการจัดการ ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การประชาสัมพันธ์ สนับสนุนการพัฒนา สร้างมรดกคู่ท้องถิ่น สร้างความเข้าใจ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์, 2564) และยังสอดคล้องกับการศึกษา ของ Stratan et al. ที่ได้ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน สาธารณรัฐมอลโดวา พบว่ามีหลายปัจจัยที่ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น การขาดการจัดการที่ดีทำให้ส่งผลกระทบด้านลบต่อ มรดกทางวัฒนธรรม และอีกปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมคือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวที่จัดขึ้น ซึ่งข้อเสนอแนะจากการวิจัยคือต้องมีกระบวนการและ นวัตกรรมในการพัฒนา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น (Stratan A. et al., 2015)

ศักยภาพเมืองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาค ตะวันออก ที่พบว่า กลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกมีศักยภาพในการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งนี้อาจเนื่องจากมีความพร้อมในทุกด้านทั้งการเข้าถึง ที่มีการคมนาคมที่สะดวก สิ่งดึงดูด

ใจที่เป็นประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิม ความปลอดภัยที่มีให้นักท่องเที่ยว หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างครบครัน อีกทั้งยังความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวได้ในจำนวนมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย ที่ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่าเขตพื้นที่ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีศักยภาพของพื้นที่ในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจาก ชุมชนท่ามะโอ มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เก่าแก่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากชุมชนอื่น เช่น บ้านแสนรัก บ้านหลุยส์ วัดประตูป้อง อีกทั้งยังมีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ เช่น การฟ้อนผีปู่ย่า ประเพณีตานข้าวหอมต๋อ ประเพณีตานข้าวใหม่ ประเพณีตานเปรตพลี เป็นต้น (กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย, 2561) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ชิตาวีร์ สุขคร ที่ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย พบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทยยังถือได้ว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย และต่อมุมมองการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมให้สืบทอดคงอยู่ในสังคมไทย โดยเป็นการพัฒนาอย่างควบคู่ที่ช่วยส่งเสริมการรักษาสมดุลขององค์ประกอบหรือทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดความยั่งยืน ทั้งจากความสามารถในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้ที่สูงขึ้นให้กับชุมชนและประเทศไทย โดยการบริหารจัดการต้นทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และควบคู่กับการสืบทอดวัฒนธรรมรวมถึงประเพณีวิถีชีวิตของท้องถิ่นตนเองให้คงอยู่ สอดรับตามแนวทางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ (ชิตาวีร์ สุขคร, 2562)

แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ที่พบว่า แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริม ประกอบด้วย การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก การยกระดับวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น พัฒนาและปลูกจิตสำนึกการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบร่วมกันทุกภาคส่วน และพัฒนาการท่องเที่ยวให้เห็นถึงความแตกต่างผ่านการนำเสนอเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของพื้นที่ ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่แรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน คือวิถีชีวิตที่แตกต่าง และวัฒนธรรม ดั้งเดิม โดยมีจุดดึงดูดคือวิถีที่เรียบง่ายและมีการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ มีศักยภาพที่สามารถยกระดับให้สูงขึ้นได้ถ้ามีการจัดการในแนวทางที่เหมาะสม และการท่องเที่ยวให้ครบทั้งสามจังหวัดสามารถทำได้ภายในวันเดียว โดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ ออฟไลน์ โดยการการจัดกิจกรรม จัดนิทรรศการ หรือจัดงานแสดงสินค้า ร่วมกันในกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และออนไลน์ โดยการจัดทำเว็บไซต์กลางกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก สอดคล้องกับ อธิวิศน์ ห้วยหงษ์ทอง ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของชุมชนไทดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ชุมชนแห่งนี้มีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จึงควรมีการวางแผนทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยประเมินศักยภาพของทุนทางวัฒนธรรมที่มีความพร้อมในการนำมาจัดการท่องเที่ยว และเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นในบริเวณใกล้เคียงในลักษณะย่อยของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 3 รูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อธิวิศน์ ห้วยหงษ์ทอง, 2561) และสอดคล้องกับการศึกษาของ พรศิลป์ บัวงาม ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอนบ พิตำ ตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรมีการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ส่งเสริมการทำบัญชี 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี คือ ควรส่งเสริมความรู้ ทักษะในการสร้างอาชีพ และพัฒนาผลิตภัณฑ์

ชุมชนให้มีคุณภาพ เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิต 3) ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน คือ จัดการข้อมูลทางมรดกวัฒนธรรมชุมชน พัฒนานักสื่อความหมายท้องถิ่น และยกระดับการจัดการทุนทางวัฒนธรรมตามรูปแบบ 5CM - MODEL 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน คือการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และสร้างความตระหนักรู้ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติผ่านการท่องเที่ยว และ 5) ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก อบรมให้ความรู้แก่ชุมชน ผู้ประกอบการ และการรักษาความปลอดภัยด้วยการทำป้ายสัญลักษณ์สื่อความหมาย หรือมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำจุดที่เสี่ยงอันตราย (พรศิลป์ บัวงาม, 2564) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ อรรถธรณ์ เหมือนภักตร์ และ ผกามาศ ชัยรัตน์ ที่ศึกษา กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง พบว่าเครื่องมือที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง มีความหลากหลาย อาทิ การจัดกิจกรรมพิเศษ (Special Event) การจัดนิทรรศการ (Exhibition) และการจัดงานแสดงสินค้า (Trade Show) เป็นต้น และกลยุทธ์ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง มีการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การใช้สื่อโดยเจาะจง กลุ่มเป้าหมาย การใช้สื่อของหน่วยงานพันธมิตร การใช้สื่อสมัยใหม่ และกลยุทธ์การนำเสนอสารประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การนำเสนอข้อเท็จจริง การโฆษณาเพื่อประชาสัมพันธ์การสร้างสรรสำหรับกลุ่มเป้าหมาย การสร้างสัญลักษณ์หรือเอกลักษณ์ และการใช้ชื่อสถานที่เพื่อประชาสัมพันธ์ (อรรถธรณ์ เหมือนภักตร์ และผกามาศ ชัยรัตน์, 2565) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Pudaruth, S. K. ที่ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในสาธารณรัฐมอริเชียสว่ามีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแง่ของการแข่งขันและสร้างจุดดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยว ทว่ายังไม่ค่อย มีความก้าวหน้าในการพัฒนาเท่าใดนักในด้านความหลากหลายของภาคส่วนต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยว แม้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะช่วยให้มีการรวมกันของศิลปะ และวัฒนธรรมซึ่งเป็นข้อดีแต่ยังขาดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม (Pudaruth, S. K., 2018)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนา ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มีการจัดการบุคลากรการท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว การบริการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน มีการร่วมมือกันในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อบริการนักท่องเที่ยวที่ได้รับแรงดลใจ หรือสิ่งกระตุ้นให้เดินทางไปยังจุดหมายปลายทาง เพื่อสังเกต เรียนรู้ มีประสบการณ์ร่วม และตระหนักคุณค่า วัฒนธรรมของชุมชน ศักยภาพเมืองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก กลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งนี้อาจเนื่องจากมีความพร้อมในทุกด้านทั้งการเข้าถึง ที่มีการคมนาคมที่สะดวก สิ่งดึงดูดใจที่เป็นประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิม ความปลอดภัยที่มีให้นักท่องเที่ยว หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดใน โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มีแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริม ประกอบด้วย การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัด ในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก การยกระดับวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจของ ชุมชนท้องถิ่น พัฒนาและปลูกจิตสำนึกการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบร่วมกันทุกภาคส่วน และพัฒนาการท่องเที่ยวให้เห็นถึงความแตกต่างผ่านการนำเสนอเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของพื้นที่มีจุดดึงดูดคือวิถีที่เรียบง่ายและมีการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ มีศักยภาพที่สามารถยกระดับให้สูงขึ้นได้ถ้ามีการจัดการในแนวทางที่เหมาะสม และการท่องเที่ยวให้ครบทั้งสามจังหวัดสามารถทำได้ภายในวันเดียว จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรมีนโยบายจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาและ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มจังหวัด ในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน และหน่วยงาน ภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเอกชน ได้แก่ เจ้าของกิจการโรงแรม ร้านจำหน่ายสินค้า ร้านอาหาร และภาคประชาชน 2) ควรมีการผสมผสานความร่วมมือในการจัดทำข้อตกลง แนวทางในการดำเนินงานตามนโยบาย กิจกรรม โครงการต่าง ๆ ร่วมกันตั้งแต่มุ่งเริ่มต้นดำเนินงานเพื่อที่เวลา ดำเนินการต่าง ๆ ไปแล้ว การดำเนินการนั้น ๆ เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อพื้นที่ 3) ควรจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือในทุกระดับ เพื่อร่วมกันในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จัดหาผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิจัยด้านการพัฒนามรดกทางวัฒนธรรม มาเป็นที่ปรึกษาในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก 4) ควรมีศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในเชิงลึก เพื่อหลีกเลี่ยงการต่อต้านในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ 5) ควรศึกษาความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวในการมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในกลุ่มจังหวัดในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เพื่อที่จะได้มีการจัดการให้เกิดความประทับใจต่อนักท่องเที่ยวในการมาท่องเที่ยว ที่ส่งผลให้เกิดมาเที่ยวซ้ำในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญา. เรียกใช้เมื่อ 5 พฤษภาคม 2568 จาก <http://lib.culture.go.th/library/multimedia/48819.pdf>
- กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย. (2561). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 12(28), 85-97.
- ชิตาวีร์ สุขคร. (2562). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย. วารสารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน, 1(2), 1-7.
- ดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง. (2567). การขับเคลื่อน Soft Power: อัตลักษณ์ท้องถิ่นภาคใต้ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 11(5), 1921-1935.
- ธัญญลักษณ์ รุ่งแสงจันทร์. (2566). อำนาจอ่อนกับการพัฒนาสังคมไทย. วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, 31(1), 89-117.
- นฤตล สวัสดิ์ศรี และมัสลิน ปูนอน. (2562). ศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคามเพื่อไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นิติกิตติกานต์ เหมสุวรรณ และคณะ. (2568). กลยุทธ์การส่งเสริมเทศกาลสงกรานต์เพื่อเป็นซอฟต์แวร์ทางการตลาดการท่องเที่ยวไทย. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 33(1), 70-84.
- พรศิลป์ บัวงาม. (2564). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวตามเกณฑ์มาตรฐาน การท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารรัชต์ภาคย์, 15(41), 230-241.
- วรพงศ์ ผูกู และคณะ. (2564). หลักการและองค์ประกอบ ในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. เรียกใช้เมื่อ 5 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.randdcreation.com/content/6829/หลักการและองค์ประกอบ-ในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม>
- วรภพ วงศ์รอด. (2557). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 9(26), 13-28.
- ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์. (2564). แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดน่านในฐานะเมืองรอง. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยพะเยา.

- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (2566). Soft power เครื่องมือผลักดันเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไทย. เรียกใช้เมื่อ 5 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.cea.or.th/th/single-statistic/cea-soft-power>
- สินธุ์ สโรบล. (2546). การท่องเที่ยวโดยชุมชน : แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. เชียงใหม่: วนิดา เพรส; สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สีลาภรณ์ นาคทรพร. (2538). ตัวชี้วัดสำหรับงานพัฒนาชนบท: ประสบการณ์จากนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุกัญญา วงศ์เจริญชัยกุล. (2561). การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แผน ก แบบ ก 2. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อริวิศน์ ห้วยหงษ์ทอง. (2561). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของชุมชนไทดำ ตำบลบ้านดอน อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารวิจัยสังคม, 41(2), 141-176.
- อรรวรรณ เหมือนภักตร์ และผกามาศ ชัยรัตน์. (2565). กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, 14(1), 163-173.
- Pudaruth, S. K. (2018). Cultural tourism in Mauritius: From rhetoric to reality. *Global Journal of Human- Social Science: Sociology & Culture*, 18(3), 1-15.
- Stratan A. et al. (2015). Identifying cultural tourism potentials in Republic of Moldova through cultural consumption among tourists. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 188(2015), 116-121.